

1 / Octubre 2017

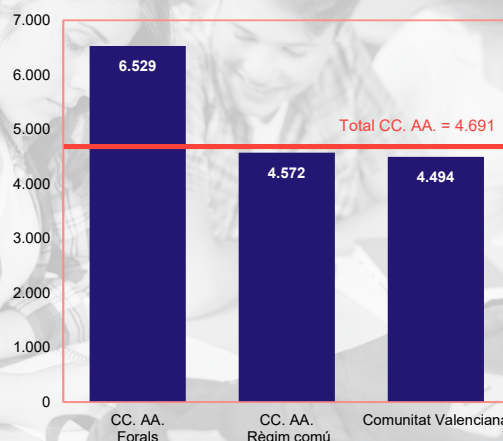
SERVEIS PÚBLICS FONAMENTALS: EDUCACIÓ

El model de finançament exigeix a la Comunitat Valenciana un major esforç per a mantindre la despesa en educació prop de la mitjana de les comunitats autònomes

La despesa en educació per alumne de la Comunitat Valenciana representava en 2015 –últim exercici amb dades comparables- el 96% de la despesa mitjana de les comunitats autònomes, però prop de la mitjana de les comunitats de règim comú. Així s'esdevé a pesar de ser la quarta comunitat que més percentatge dels seus ingressos dedica a aquesta funció. Els menors recursos que el sistema de finançament proporciona a la Comunitat Valenciana condicionen el desplegament dels serveis educatius.

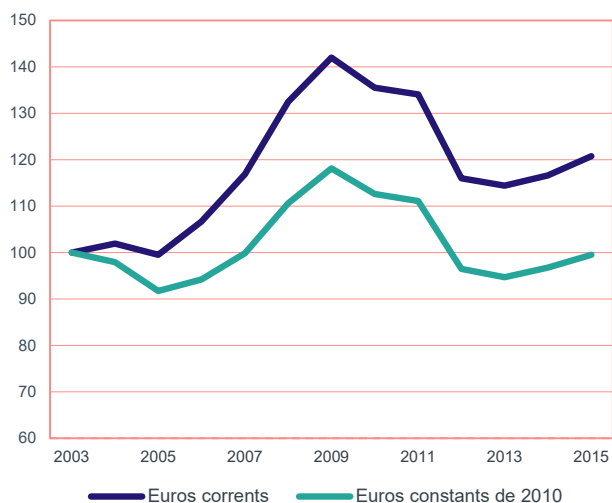
El Sistema de Finançament Autonòmic és molt rellevant per a la sostenibilitat de l'Estat de Benestar, el desplegament del qual s'ha vist afectat per la caiguda d'ingressos públics derivada de l'esclat de la crisi econòmica. La insuficiència dels recursos oferits pel model ha condicionat les despeses en educació de les comunitats autònomes de règim comú, que representa la quarta part dels pressupostos d'aquestes. Les dificultats han sigut més grosses en les comunitats més infrafinançades, a pesar de la major prioritat atorgada per algunes a l'educació per a compensar aquest desavantatge. L'esforç major realitzat per aquestes no ha evitat l'existència de notables diferències interregionals en els nivells de despesa educativa per alumne (**gràfic 1**). Les diferències qüestionen la igualtat d'oportunitats en l'accés dels joves residents en cada comunitat als serveis educatius i presenten dubtes sobre la solidaritat interterritorial existent a Espanya.

Gràfic 1. Despesa pública en educació per alumne matriculat en centres públics i concertats. 2015 (Euros per alumne)

Font: IGAE, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport i elaboració pròpia.

Gràfic 2. Despesa pública en educació de la Comunitat Valenciana. 2003-2015 (2003=100)

Font: IGAE, INE i elaboració pròpia

1.

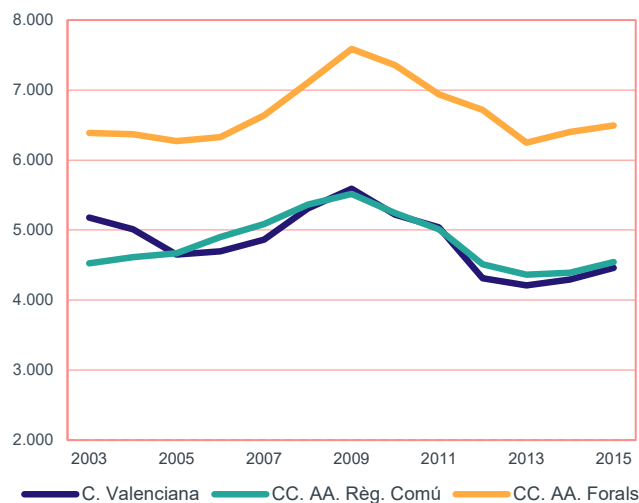
La despesa pública en educació després del traspàs de competències

En els anys huitanta del segle passat es va iniciar el traspàs de les competències educatives a les comunitats autònomes, i llavors la Generalitat Valenciana fou una de les primeres a assumir-les totalment, el 1985. Però el procés va operar a ritmes molt diferents en altres comunitats i no es va completar fins al 2001, influïnt en les condicions en què cada comunitat les va rebre, sobretot pel que fa a dotacions d'infraestructures i instal·lacions.

Des de 2003 –moment en què ja totes les comunitats gestionen la pràctica totalitat dels serveis educatius– la trajectòria de la despesa pública en educació de la Comunitat Valenciana (**gràfic 2**) ha estat marcada per l'evolució del cicle econòmic. Va experimentar un fort creixement en l'etapa alcista i un intens ajust en els anys de la gran recessió, cosa que comportà retrocedir en euros corrents als nivells d'abans de la crisi. El retrocés és major si s'observa l'evolució de la despesa pública en educació en euros constants, fent la correcció de l'impacte dels preus. Aquesta dada aproxima millor la capacitat de prestar serveis educatius i indica que, després d'un període de creixement i d'un altre d'ajustos, la despesa educativa pública real de la Comunitat Valenciana no ha millorat entre 2003 i 2015.

Aquest semblant nivell al principi i al final del període

Gràfic 3. Despesa pública en educació per alumne matriculat en centres públics i concertats. 2003-2015 (Euros constants de 2010 per habitant)

Font: IGAE, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport i elaboració pròpia

es confirma quan es considera la despesa en educació per alumne matriculat en centres públics i concertats (**gràfic 3**). Així s'esdevé també en el conjunt de les comunitats autònomes de règim comú i en les comunitats forals, però les primeres se situen en el conjunt del període un 28 % per davall de les segones. En el cas de

En 2015, la despesa en educació de la Comunitat Valenciana en euros constants va ser la mateixa que en 2003

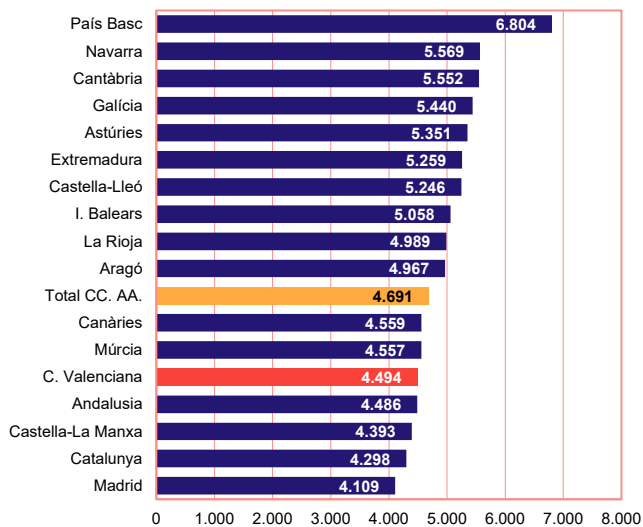
la Comunitat Valenciana, el nivell de despesa per alumne matriculat en centres públics i concertats s'ha mantingut pròxim a la mitjana de les comunitats autònomes de règim comú, però ha perdut el lleuger avantatge que posseïa al principi del període. La distància amb les forals era i és substancial: uns 1.800 euros menys per alumne de mitjana en el període considerat.

2.

La despesa pública en educació en l'actualitat

El nivell de despeses públiques d'una comunitat està condicionat per les necessitats educatives de la regió (volum de població jove, alumnes en cada nivell educatiu), i també per altres factors, com ara la prioritat que atorguen a aquesta funció els governs, l'organització de l'oferta i l'eficiència en produir els serveis, i els recursos financers disponibles. Les despeses en educació per alumne permeten tindre en compte en les comparaci-

Gràfic 4. Despesa pública en educació per alumne matriculat en centres públics i concertats. 2015 (Euros per alumne)

Font: IGAE, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport i elaboració pròpia

ons les distintes necessitats educatives dels territoris, però aquest indicador mostra diferències interregionals molt importants a hores d'ara.

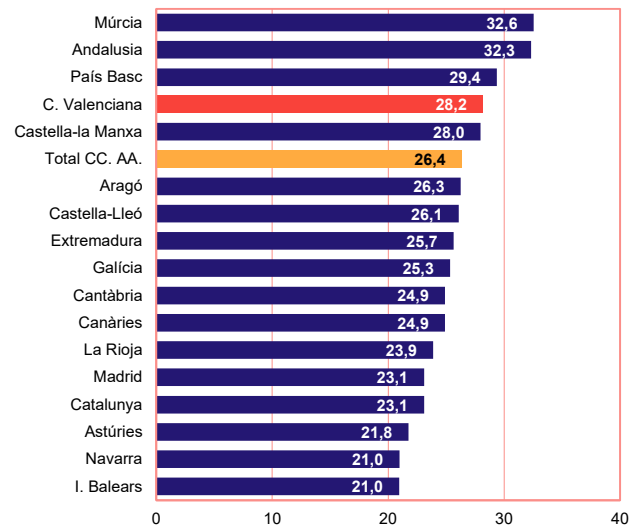
Les diferències entre comunitats autònomes en el nivell de despesa pública en educació per alumne són substancials amb les comunitats forals, però inclús entre les comunitats de règim comú. En 2015 aquestes diferències (**gràfic 4**) arriben quasi als 2.700 euros entre País Basc (6.804 euros per alumne) i Madrid (4.109 euros per alumne), dues comunitats amb alt nivell de renda però amb molt distints nivells de recursos dels seus sistemes de finançament.

La Comunitat Valenciana, amb una despesa en educació per alumne igual a 4.494 euros, se situa 4,2 punts percentuals (pp) per davall de la mitjana de les comunitats autònomes, a més de 15 pp d'algunes de les millor dotades pel sistema de finançament de les comunitats de règim comú (Astúries, Galícia, Cantàbria) i a una distància molt superior (34 pp) del País Basc.

A pesar del major esforç financer en educació, la Comunitat Valenciana gasta menys que altres territoris

Un determinant dels majors nivells de despesa en educació per alumne d'algunes comunitats podria ser l'esforç financer que realitzen en aquesta funció, entés com el percentatge que representa en els seus ingressos no financers (ingressos pressupostaris no finançats amb deute). No obstant això, les dades no confirmen

Gràfic 5. Esforç financer en educació de les comunitats autònomes. 2015

L'esforç financer s'ha considerat com les despeses en educació com a percentatge dels ingressos no financers

Font: IGAE i elaboració pròpia

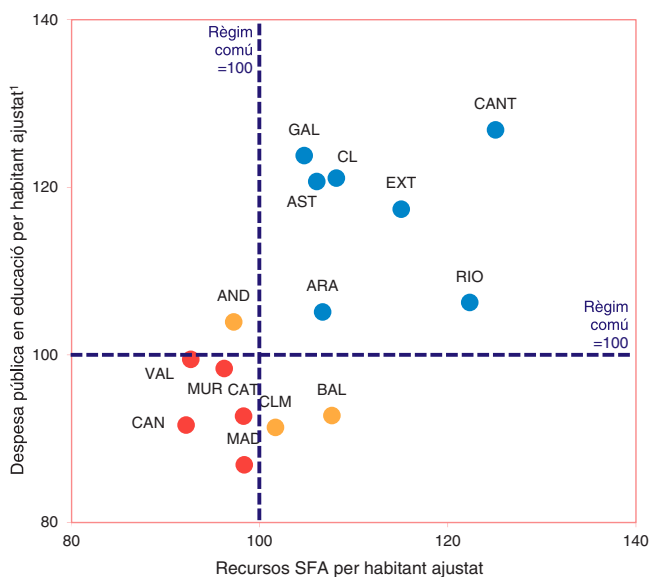
aquesta hipòtesi, perquè les comunitats que gasten més per alumne (**gràfic 4**) no sobreixen en esforç financer (**gràfic 5**). La Comunitat Valenciana destina un 28,2% dels seus ingressos no financers a serveis educatius, i realitza, doncs, un esforç financer superior a la mitjana i únicament inferior al realitzat per Múrcia, Andalusia i País Basc.

A pesar de la major prioritat atorgada a la formació en els pressupostos, la Comunitat Valenciana no realitza una major despesa en educació, sinó menor que la majoria de les comunitats. La raó és que l'esforç en educació resulta més gran no per gastar més, sinó perquè els seus ingressos no financers són menors, com a conseqüència del tracte dolent que rep del sistema de finançament.

3. Sistema de Finançament Autònom i despesa pública en educació

Les despeses en SPF (serveis públics fonamentals: sanitat, educació i protecció social) representen un 66% de les despeses no financeres (despeses netes d'amortitzacions) de les comunitats autònomes de règim comú, i l'educació s'eleva a quasi una quarta part de les despeses totals. Tal com ha confirmat l'Informe del Comitè d'Experts per a la Reforma del Finançament Autònom, l'actual model no proporciona recursos suficients a les comunitats autònomes per a cobrir les despeses en SPF.

Gràfic 6. Recursos del SFA a competències homogènies i despesa pública en educació de les comunitats autònomes. 2015 (Total comunitats autònomes de règim comú=100)

¹La població ajustada per a educació s'ha estimat a partir de la metodologia establerta en la Llei 22/2009 considerant únicament la variable associada a les necessitats educatives (població entre 0 i 16 anys) i les variables geogràfiques, amb un ajust de la ponderació de les primeres

Font: Liquidacions SFA (MINHAFFP), IGAE i elaboració pròpia

La suma de tots els recursos que el sistema actual aporta per a SPF no cobreix les despeses efectives en aquestes funcions ni tampoc les despeses que permetria atendre les necessitats de SPF al nivell de prestacions de 2009. En global, la insuficiència de recursos del sistema per al total de funcions de despeses s'estima en 13.343 milions d'euros el 2015.

Aquesta insuficiència no afecta per igual totes les comunitats de règim comú, perquè els seus ingressos no són els mateixos. En general, les comunitats que compten amb recursos del SFA per habitant ajustat superiors a la mitjana (índex del gràfic 6 superior a 100), realitzen una despesa per habitant ajustat en educació també superior a la mitjana. La distància a la mitjana és evident a Cantàbria, Extremadura, Castella i Lleó, Astúries i Galícia, i l'única excepció significativa a aquesta regla és Illes Balears. Entre les situades per davall de la mitjana en finançament algunes s'aproximen o arriben a la mitjana de despesa, mitjançant un major esforç (Andalusia, Comunitat Valenciana, Múrcia), però la resta no.

Les diferències en els nivells de recursos condicionen, doncs, els nivells de despesa en educació per unitat de

Les comunitats autònomes amb menors recursos del SFA són les que menys gasten en educació

Quadre 1. Alumnes matriculats per cada 100 habitants menors de 25 anys. 2015

	Alumnes matriculats per cada 100 hab. menors de 25 anys	Alumnes matriculats en centres públics i concertats per cada 100 hab. menors de 25 anys
Andalusia	80,3	76,5
Aragó	80,4	74,5
Astúries	81,5	77,4
I. Balears	67,4	63,7
Canàries	76,0	70,8
Cantàbria	80,4	78,0
Castella-Lleó	84,6	80,2
Castella-La Manxa	73,7	71,4
Catalunya	79,4	73,2
C. Valenciana	79,9	73,6
Extremadura	75,2	73,7
Galícia	83,7	79,4
Madrid	85,3	71,1
Múrcia	78,4	72,9
Navarra	76,8	71,5
País Basc	86,1	83,2
La Rioja	76,2	73,3
Total CC. AA.	80,3	74,3

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, INE i elaboració pròpia

necessitat de les comunitats autònomes. També poden incidir en l'accés i generar diferències en la prestació dels serveis educatius per raons que no tinguen a veure amb l'exercici de l'autonomia, i pareix que així succeeix. Es pot observar (**quadre 1, columna 1**) que les comunitats amb més recursos se situen majoritàriament per damunt de la mitjana en el grau d'escolarització de la seua població jove en el conjunt de nivells educatius, i les de menors ingressos per davall. En les primeres comunitats, a més, un major percentatge de la població accedeix a serveis d'educació finançats amb fons públics (**quadre 1, columna 2**), encara que és important advertir que ambdós indicadors poden dependre també d'altres factors, com el nivell de renda o de formació de les famílies.

Gràcies al major esforç financer realitzat per la Generalitat, destinant un percentatge més elevat dels seus recursos a l'educació, l'accés dels joves valencians als serveis educatius està pròxim a la mitjana. A pesar d'això, està allunyat de les oportunitats de què gaudeixen els ciutadans que resideixen en les comunitats que compten amb més recursos dels sistemes de finançament, comú o foral.